

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 1 lipca 2016 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt III C 126/16, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi zasądził od Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą we W. na rzecz D. O. kwotę 110,19 złotych oraz zasądził od D. O. na rzecz Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą we W. kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka zaskarżając wyrok w całości. W uzasadnieniu złożonego środka odwoławczego skarżąca zarzuciła:

- błędne ustalenie wysokości nadpłaty podlegającej zasądzeniu na podstawie pisma pozwanego wystawionego przez A. M., a przedstawionego w czasie trwania rozprawy w dniu 29 czerwca 2016 roku. Złożenie tego dokumentu w czasie rozprawy uniemożliwiło powodce jego przeczytanie bo postępowanie trwało;
- złożone pismo nie jest dokładnym wyliczeniem takim jak przedstawiła powódka jako załącznik numer 13 do pozwu. Złożone pismo nie rozlicza miesiąc po miesiącu spłat odsetek i spłat kapitału w czasie trwania umowy kredytowej między stronami tak jak wnosił pozwany w odpowiedzi na pozew. Pozwany nie wywiązał się z dostarczenia Sądowi tego dokumentu,
- Sąd nie zażądał od pozwanego aby złożył wyliczenia spłat odsetek i kapitału miesiąc po miesiącu od listopada 2009 roku do lipca 2015 roku, uwzględniając dwie obniżki oprocentowania,
- Sąd I Instancji, stwierdza w uzasadnieniu zasadność kwoty 5.305,71 lecz jej nie zasądza.
- błędnie przyjęto datę 26 listopada 2009 roku jako początek naliczania obniżonego oprocentowania. Zdaniem powódki prawidłowa data to dzień zakupu pojazdu tj. 3 listopada 2008 roku, a od dnia 28 października 2009 roku pozwany posiadał zabezpieczenie prawne przez działanie umowy wstępnej o przewłaszczeniu pojazdu.
- powódka mogła się spodziewać pomocy ze strony Sądu gdyż nie ma wykształcenia prawniczego. Sąd I instancji nie wskazał, że powódka ma załączyć rachunki za poniesione szkody materialne.

We wnioskach apelacji skarżąca wniosła o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna jedynie w zakresie kosztów postępowania przed Sędem I Instancji.

Zaskarżone orzeczenie co do meritum należało uznać za prawidłowe i stanowiące wynik właściwej oceny zebranego materiału dowodowego. Sąd Okręgowy podziela poczynione przez Sąd I instancji ustalenia, a w konsekwencji przyjmuje za swoje, uznając za zbędne powielanie ich w treści uzasadnienia.

W pierwszej kolejności należy zakwalifikować podniesione zarzuty w apelacji.

Znaczna część zarzutów dotyczy naruszenia prawa procesowego poprzez sprzeczność ustaleń Sądu ze zgromadzonym materiałem dowodowym (przyjęcie w uzasadnieniu, że należna jest kwota 5.305,71 podczas gdy Sąd zasądził kwotę niższą), błędną ocenę dowodów (oparcie się na piśmie pozwanego, które nie odpowiada szczegółowością, obszernością i treścią wyliczeniu dokonany przez powódkę), brak inicjatywy dotyczącej zobowiązania pozwanego do złożenia szczegółowego wyliczenia kredytu. Powódka wskazała również, że mogła się spodziewać pomocy ze strony Sądu gdyż nie ma wykształcenia prawniczego (Sąd I instancji nie wskazał, że powódka ma załączyć rachunki za poniesione szkody materialne).

Jako naruszenie prawa materialnego należy potraktować zarzut dotyczący ustalenia daty początkowej obniżonego oprocentowania na dzień 26 listopada 2009 roku, a nie na dzień 2 listopada 2009 roku.

Sąd Okręgowy nie podziela postanowionych zarzutów.

Sąd I instancji przeprowadził w sposób prawidłowy postępowanie dowodowe. Wydając rozstrzygnięcie oparł się m.in. na piśmie z k. 110 oraz zeznaniach świadka I. O.. W tym dokumencie pozwany wskazał wysokość nadpłaty odsetek przy przyjęciu obniżenia oprocentowania z dniem 26 listopada 2009 roku. Tę okoliczność należy potraktować jako przyznaną przez pozwanego. Nie wymagają zaś dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną jeśli przyznanie nie budzi wątpliwości. (art. 229 k.p.c.).

Postępowanie cywilne rządzi się zasadą kontrydiktoryjności, w którym procesowy obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 kpc, art. 232 kpc), a materialno-prawny ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 kpc) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 kc). Na powódce spoczywał ciężar wykazania okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia przede wszystkim w zakresie błędnego rozliczenia kredytu.

Strony ustaliły, iż spłata rat będzie następowała wg rat równych (annuitetowych). Wyliczenie wysokości raty oraz jej składników (kapitału i odsetek) w przypadku raty równej nie jest rzeczą prostą. Wymaga zastosowania skomplikowanego wzoru matematycznego. Nie jest to wzór wskazany w piśmie z dnia 23 listopada 2015 roku, który był przyjęty do wyliczenia wysokości odsetek związanych z wcześniejszą spłatą zadłużenia od dnia płatności poprzedniej raty do dnia 19 lipca 2015 roku. Należy zastrzec jednak, że dla konkretnych wyliczeń trzeba przyjąć zmienne uzależnione od: przyjęcia roku bankowego, przyjęcia, że miesiące nie są równej długości, uwzględnienia dni wolnych od pracy wypadających w dniu wymagalnej spłaty raty, uwzględnienia różnic w zaokrągleniach przy wyliczeniach oraz innego okresu spłaty pierwszej raty kredytu. Wymaga podkreślenia również i to, że cechą charakterystyczną rat równych jest to, że przy przyjęciu stałego oprocentowania dłużnik spłaca raty w równych wysokościach, jednak zmienia się struktura raty (część kapitałowa i część odsetkowa). Na początku spłaty część odsetkowa jest wyższa, a później maleje zaś część kapitałowa rośnie. Zatem nie powinno dziwić, że na dzień przedterminowej spłaty uiszczona została znacząca część odsetek.

Przeprowadzenie tak skomplikowanego wyliczenia wymaga wiadomości specjalnych i winno być przeprowadzone przez biegłego z zakresu księgowości. Stronę powodową obciąża ciężar wykazania okoliczności z których wywodzi skutki prawne. Powódka winna składać odpowiednie wnioski dowodowe, które mają wykazać okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Brak podstaw do twierdzeń, że sąd ma z urzędu zastępować inicjatywę dowodową stron.

Złożona przez powoda kalkulacja jest dokumentem prywatnym. Ustalenie wysokości nadpłaty, w tym wypadku wysokości rat i składników (kapitał odsetki), wymaga wiadomości specjalnych. Istniała zatem konieczność przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego. Strona pozwana kwestionowała wysokość wyliczenia przedstawionego przez powódkę. (...) kalkulacja sporządzona przez męża powódki nie mogła być w żadnym razie podstawą takich ustaleń. Przede wszystkim nie jest ona opinią w rozumieniu przepisów kpc. Zgodnie z ugruntowanym i niekwestionowanym poglądem, opinią biegłego jest bowiem wyłącznie opinia sporządzona przez osobę wyznaczoną przez sąd dla potrzeb danej sprawy. Tym samym nie może być traktowana jako dowód w postępowaniu ekspertyza sporządzona na polecenie strony i złożona do akt sądowych. (zob. np. tezę 2 Wyroku SN z dnia 8 czerwca 2001 roku, sygn. akt I PKN 468/00, opubl. w OSNP z 2003 roku, nr 8, poz. 198).

Niezasadnym jest zarzut sprzecznych ustaleń Sądu ze zgromadzonym materiałem dowodowym w zakresie przyjęcia jako nadpłaty kwoty 5.305,71 zł. Kwota ta znajduje się w uzasadnieniu wyroku Sądu I Instancji jedynie w części wstępnej opisującej stanowiska stron postępowania. Sąd w części, w której dokonuje ustalenia stanu faktycznego nie uznaje za udowodnione tej kwoty jako kwoty należnego świadczenia.

W odniesieniu do daty, którą Sąd ustalił jako datę początkową naliczania odsetek w zmniejszonej wysokości należy uznać, iż była ona prawidłowo wyliczona. Brak podstaw do naliczenia obniżonej wysokości odsetek od dnia zakupu pojazdu przez powódkę skoro umowa wprowadza dodatkowe zdarzenia, od których uzależnione jest obniżenie oprocentowania.

Skarżąca wskazała również iż Sąd winien jej udzielić pomocy, jako że działała ona bez pełnomocnika profesjonalnego. Nadto powinien wezwać ją do załączenia rachunków obejmujących poniesione w sprawie szkody materialne. W tym miejscu należy wskazać, że zgodnie z panującym w orzecznictwie SN zapatrywaniem, sam fakt występowania strony bez profesjonalnego (zawodowego) pełnomocnika nie uzasadnia, w świetle art. 5 i 212 KPC, domniemania istnienia potrzeby udzielenia jej pouczeń. Natomiast potrzebę taką uzasadnia przejawiająca się w postępowaniu nieporadność strony. Innymi słowy, przepis art. 5 nie kreuje bezwzględnego obowiązku udzielania w każdym przypadku, gdy strona lub uczestnik postępowania występują bez profesjonalnego pełnomocnika, stosownych pouczeń i wyjaśnień (por. wyr. SN: z 4.11.1999 r., II CKN 553/98, L.; z 28.10.2003 r., I CK 185/02, L.; z 14.2.2007 r., II CSK 436/06, L.) (A. Marciniak w: Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366 red. prof. dr hab. Andrzej Marciniak, prof. dr hab. Kazimierz Piasecki).

Zdaniem Sądu biorąc pod uwagę treść pism procesowych składanych przez pełnomocnika powódki nie można dopatrzeć się naruszenia art. 5 k.p.c.

Sąd jednak zmienił zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. W przedmiotowej sprawie Sąd I instancji obciążył powódkę kosztami postępowania na podstawie art. 100 k.p.c. uznając, że pozwany uległ w nieznacznej części swojego żądania. Sąd Okręgowy nie podziela tej oceny. W uznaniu Sądu II Instancji zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mowa w art. 102 k.p.c., który uzasadnia odstępianie od zastosowania ogólnych reguł odpowiedzialności za wynik procesu poprzez nieobciążanie powódki kosztami procesu.

Stosowanie omawianej regulacji, tj. nieobciążanie strony przegrywającej obowiązkiem poniesienia części lub całości kosztów procesu, może mieć miejsce tylko w wyjątkowych sytuacjach, gdy z uwagi na okoliczności konkretnej sprawy, zastosowanie ogólnych reguł odpowiedzialności za wynik procesu byłoby niesłuszne, czy wręcz niesprawiedliwe. Ocena czy zachodzi taki wypadek dokonywana jest przez sąd orzekający na tle całokształtu okoliczności sprawy (por. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, LEX nr 7366). Katalog okoliczności uzasadniających skorzystanie z art. 102 kpc nie jest zamknięty i każdorazowo został pozostawiony ocenie Sądu orzekającego na gruncie specyficznych okoliczności ustalonych w konkretnej sprawie. Norma art. 102 kpc jest więc rozwiązaniem szczególnym, niepodlegającym wykładni rozszerzającej i wykluczającym stosowanie uogólnień, wymagającym do zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Nie konkretyzuje on pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 roku, sygn. II CZ 210/73, lex nr 7366).

W ocenie Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za zastosowaniem omawianego przepisu. Sprawa miała ewidentnie charakter rozrachunkowy. Rozstrzygnięcie sporu zależało od prawidłowego rozliczenia umowy kredytu. Dla wyliczenia tej wartości konieczne było skorzystanie z opinii biegłego księgowego. Powódka jednak na etapie podejmowania decyzji o wytoczeniu powództwa nie mogła samodzielnie przewidzieć rozstrzygnięcia bez skorzystania z wiadomości specjalnych. Wobec powyższego Sąd uznał, iż brak podstaw do obciążania powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego.

Ostatecznie zatem stwierdzić wypada, że apelacja strony powodowej była skuteczna jedynie w niewielkim zakresie, a Sąd Okręgowy po przeprowadzonym postępowaniu i w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w zakresie opisanym w punkcie 1. poprzez nieobciążanie powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego.

W pozostałym zakresie apelacja podlega oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążając powódki obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego na rzecz pozwanego. Sąd uznał, że zachodzi szczególny wypadek uzasadniony rozrachunkowym charakterem sprawy.